

“Híven, becsülettel, vitézül”

Ez volt a valamikori Magyar Királyi Csendőrség jelszava. Amíg a testület létezett, tagjai a jelszóhoz igazodtak. A Magyar Királyi Csendőrséget 1945-ben egy tollvonással megszüntették. Attól a nagyon kevés csendőrtől eltekintve, aki nyugatra került, a testület volt tagjaira igen nehéz évek vártak, ha egyáltalán életben maradtak, vagy életben hagyták őket. A kommunista propaganda a hazugságok, rágalmak özönét zúdította rájuk. Nem egyszer, nem kétszer, hanem 45 évig folyamatosan, minden eszközt megragadva. Ennek az embertelen megbélyegzési hadjáratnak lett a következménye az, hogy az utolsó két generáció csak szándékosan elferdített csendőrséget ismeri Magyarországon, de ez még az emigrációban is előfordul. A tájékozottabbak és műveltebbek sincsenek sokszor tisztában azzal, mit is jelentett ez a szolgálat, hogyan működött a testület, s hogy Moszkvában már 1937-ben elrendeltetett a Magyar Királyi Csendőrség kollektív bűnössége.

Dr. Tamás Gyula, volt csendőr századossal beszélgettünk mindezekről, melynek lejegyzett változatát adom most közre, elsősorban azoknak, akiket érdekel az igazság, de nem tudtak hozzájutni.

Majláth-Ábray (továbbiakban MÁ): Hogy a végén kezdjük - hogyan áll ma a volt Magyar Királyi Csendőrség ügye Magyarországon?

Dr. Tamás Gyula (továbbiakban Dr.T): 1991-ben az Alkotmánybíróság indítványára felülvizsgálta az 1690/45 számú miniszterelnöki rendeletet, amely a csendőrség feloszlását rendelte el, a kollektív felelősség alapján. A 91-es alkotmánybírósági határozat ezt semmisnek mondta ki, elsősorban azon az alapon, hogy a magyar joggyakorlat kollektív felelősséget nem ismer, a 91-es kormányzat pedig hallgatólagosan tudomásul vette azt a történelmi kijelentést, hogy NEM VOLT BŰN CSENDŐRNEK LENNI...

MÁ: Kimondták - a 25. órában. Ezek után talán kaptak valamilyen jóvátételt?

Dr.T: A Bajtársi Közösség is úgy gondolta, hogy jogos lenne erkölcsi és jogi jóvátétel, ezért beadványban folyamodtak. Szolgálati idejüket az akkori államhatalom elismerte, nyugdíj és kegydíj igényüket méltányolta, becsületüket így helyre állítva - viszont az emigrációs Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösségnek, magának a testületnek rehabilitációjára való kérelmét a belügyminiszter azzal az indoklással utasította el, hogy: "... a legitim magyar országgyűlés... teljességgel rendezte a kérdést azzal, hogy hatályon kívül helyezte jogszabályokat és újakat alkotott. Ennél többre jogi alap nem szolgál". Az igazságügyminiszter hozzátette, hogy "... az erkölcsi jóvátétel - túl a jog lehetőségén - nemzeti közemlékezet adóssága..." Ennek kiegyenlítését aligha remélhetjük...

MÁ: Ismeri Jancsó Miklós nevét?

Dr.T: ... hallottam róla

MÁ: Tudja, hogy a történelem tanítása mellett ő volt az, aki filmjeivel szította a csendőrség elleni gyűlöletet? A már nem létező testület ellen folytatott hazugság hadjáratot. Mit gondol - ha lenne Jancsóban jó érzés, nem kéne legalább bocsánatot kérnie a még életben lévőktől?

Dr.T: Nem fog.

MÁ: Mi is volt az előzménye annak a tollvonásnak, amivel a csendőrséget 1945-ben feloszlatták?

Dr.T: 1937-ben Moszkvában a Komintern eldöntötte, hogy ha Magyarországot elfoglalják, az első dolog lesz a csendőrség feloszlata - egyébként ugyanúgy feloszlatták a bolgár és román csendőrséget is, mint a miénket, mert a csendőrség mindenütt egy nemzeti és katonailag szervezett őrtestület volt - a katonai szolgálati szabályzat ránk is vonatkozott, nekünk is volt hadbírónk. Hogy miért lett a Magyar Királyi Csendőrség eltűnése? Főleg a zsidók deportálása miatt, de a kommunisták ellen folytatott harc miatt is. Ez utóbbi is döntő szerephez jutott, mert 1937-ben a Komintern alatt még nem volt zsidózás. Ami a zsidókat illeti, a csendőr nem tehetett mást - ez egy parancs volt, össze kellett őket szedni. Ugyanezt a parancsot kapta a MÁV is, és szállította a zsidókat a vasút. Miért volt a csendőrség más? Ugyanezt a parancsot kapta a rendőrség. A rendőrség a városokban ugyanúgy össze kellett szedje őket, mint a csendőrség vidéken, a rendőrségre nézve mégsem volt ennek következménye, de a MÁV-ra sem. Amerikában annak idején összeszedték a japánokat és deportálták - senkinek semmi baja belőle... Amikor én a Magyar Királyi Csendőrségről beszélek, akkor különben is 1944-március 19-ig beszélek róla. Ezen a napon történt a német megszállás és ezután a testület a megszálló hatalom függvényeként volt kénytelen működni. 1944. március 19-e előtt azonban feladatát, az állam és társadalmi rend nyugalmát, polgárainak élet- és vagyonbiztonságát pártatlanul és sikeresen ellátta.

MÁ: Volt-e maguk között valaki kivétel, akit mentesítettek a "kollektív" felelősség alól?

Dr.T: Nem. Csak abban az esetben mentettek volna fel bárkit is a népelélen bűnösség vádjára alól, ha tudta volna igazolni, hogy együtt működött a kommunistákkal a németek ellen. Ez egy nonszensz, lehetetlen, hiszen esküvel fogadott kötelességünk volt szolgálni a hazát.

MÁ: Maga milyen beosztásban volt 44-ben?

Dr.T: Szerencsémre a tábori rendszetben teljesítettem szolgálatot és nem a gettózásnál - mert lehettem

volna oda is vezényelve, vagy a szállítványok koordinálásához. Ha megtagadod a parancsot, hadbíróság, esetleg agyonlőnek. Volt rá példa, hogy a szekszárdi futball pályán agyonlőttek egy csendőr főhadnagyot, mert megtagadta a parancsot - ez Szálasi alatt történt.

MÁ: Kiből lehetett csendőr és hogyan?

Dr.T: Először is jó szellemi képességek tudtak csak megélni a pályán. Én oktató tiszt voltam utolsó beosztásom szerint és - többek között - büntetőjogot tanítottam. Akinek nem volt jó esze, nem tudott megélni. A csendőrség a honvédségtől átvette a jó minősítésű, büntetlen előlelt tisztéseket őrmesterig, de lehetett az illető gyalogos is, vagy huszár. Az utacérol nem lehetett csak úgy bemenni, katonai előképzés feltétlenül szükséges volt. A próba-csendőri kiképzés 8-10 hónapig tartott. Ha a jövőendő csendőr látta, hogy mi vár rá és akart maradni, akkor maradt és tovább képezték. Ha nem tetszett neki, nyugodtan elmehetett. A csendőrtisztek képzésénél elengedhetetlen volt a főiskolai végzettség. Főleg Ludovika Akadémia és egy éves csendőrtiszti tanfolyam, később a háborús évek és az országnak meganyagbódása során csak főiskolai - főleg jogi - végzettség és tartalékos tiszti rendfokozat. Az én időmben a jogi diploma volt a leggyakoribb. Igaz, mi tisztek semmilyen formában nem vettünk részt a bűncselekmények üldözésében, kivéve a nyomozó osztályokhoz beosztottakat, akkor is polgári ruhában. Nem úgy, mint most hallom, hogy a Teleki téren a zsebtolvajokat a rendőrmegyők hajkurásszák. A tisztek feladata a közbiztonsági szolgálat, a kiképzés és a fegyelem kezelése, fenntartása, az oktatás és általában a testületi "ethos" ébrentartása volt, tudásukkal, magatartásukkal és életmódjukkal ezt példázva.

MÁ: Kimondhatjuk, hogy a csendőrség egy elit alakulat volt?

Dr.T: Igen. Megváltogatták az embereket, fizikailag és szellemileg egyaránt. Vonzó is volt a pálya, mert például falán csendőrnek lenni felemelkedést jelentett.

MÁ: Volt-e a csendőrségnél korrupció?

Dr.T: Sosem. Egyrészt, akik a szolgálatra vállalkoztak, azokban volt hivatalstudat, másrészt a csendőr a fizetéséből rendesen meg tudott élni. Egyetlen nehézség volt csak, a nősülés. Itt kvóta volt, hogy hány nő lehet a testületben. Mi a feleségemmel három és fél évet vártunk egymásra, de voltak, akik hetet.

MÁ: Volt annak idején titkos-szolgálat?

Dr.T: Nem. Voltak azonban csendőrmegfigyelők és volt kémelhárítás.

MÁ: Volt káderezés és kartonrendszer?

Dr.T: Nem

MÁ: Hány csendőr lehetett állományban 1944-ben, s hányan maradtak?

Dr.T: Körülbelül harmincezer volt a létszám, de a háborús bevételek alkalmával minket ért a legnagyobb embervesztés - mintegy a fele az állományunk ott maradt. Nekimentek a túlerőnek, - de helyt álltak... Aztán, akik

életben maradtak, azok közül sokat kivégeztek koholt vádak alapján, vagy hadifogságba kerültek. Akik mindezt megúszták és otthon maradtak, azokra nagyon kemény sors várt. Belőlük lettek a harangozók, egyházfik, éjjeli őrök, szennyes ruha szállítók. Nyugatra körülbelül ezer csendőrnek sikerült eljutni. Ebből még élnék talán hatszázan.

MÁ: Mikor lett csendőr? Mesélne egy kicsit magáról?

Dr.T: Sajnos "záróra" előtt, 41-ben lettem csendőr. 1942-ben avattak bennünket a Bőszerényi úton. Avatás után először Szekszárdra kerültem, mint szárnyparancsnok helyettes (a csendőrkerületek úgy alakultak, hogy a kerületek fel voltak osztva osztályokra, az osztályok számyakra, a számyak szakaszokra, a szakaszok őrsőkre). Nem sokáig voltam ott - félév után áthelyeztek a szekszárdi tankszázadhoz. Ott másfél évig tanítottam különböző tárgyakat. S legérdekesebb volt a BTK-1 oktatni. Igazi élmény volt kimunkálni a magyar őstehetségéből a jogászt. A tanításnak véget vetett a hadi beosztás. A táborig csendőrsőkeket nekem kellett telepíteni. Parancsot kaptunk 45 februárjában, hogy menjünk körbe a Dunántúlon. Az utolsó parancs úgy szólt, hogy vonuljunk be Passaubá. Akkoriban négy rádió állomást hallgattunk, amiből sikerült kideríteni, hogy hol vannak a németek és hol az oroszok. Úgy kellett manőverezni, hogy egyik kezbe se kerüljünk. Elvegyődtünk Steyerig - ott lefegyvereztek bennünket. Ott maradtunk. 1945. május 8-án, amikor Ausztriában megláttuk az első amerikaiakat, akkor részemre véget ért a szolgálat.

Ez után négy évig Ausztriában voltunk egy IRO táborban. Szerencsére a feleségem is velem volt. Kezdetben egy vasúti vagonban laktunk, két másik családdal együtt. Egy pokróc választott el bennünket egymástól. Másfél évig építettük a linzi pályaudvart. Mikor befejeztük a munkát, az osztrákoknak elég volt belőlünk. Beadtuk a kivándorlási kérelmet és 1949. december 13-án megérkeztünk Ausztráliába. Azóta itt vagyunk, vissza sosem néztünk, sosem bántuk meg.

MÁ: Milyen könyveket tudna ajánlani elolvasásra azoknak, akik többet szeretnének tudni a Magyar Királyi Csendőrségről és tagjairól?

Dr.T: Első sorban Dr. Rektor Béla munkáját (ha hozzá tudnak jutni), "A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története"-t, megjelent 1980-ban Clevelandban, aztán Kövendy Károly két munkáját, a "Csendőrök a Kárpátokon" 1953 Toronto és a "Magyar Királyi Csendőrség" 1973 Toronto. Figyelemre méltó Szakály Sándor otthoni történeti munkája, a "Magyar tábori csendőrség" Zrínyi könyvkiadó, 1990 Budapest, és ajánlom még Randolph L. Braham angol nyelvű könyvét, a "Holocaust in Hungary"-t, melyben bebizonyította többek között azt, hogy a zsidóság vezetői félrevezették sorstársaikat.

MÁ: Köszönöm a beszélgetést.